

Сенка Ковач

skovac@f.bg.ac.rs

Оквир за истраживање новог државног празника 11. новембра – Дана примирја у Првом светском рату***Апстракт:**

У раду се разматрају оквири за проучавање новог државног празника – Дана примирја у Првом светском рату – који се празнује од 2012. године. Народна скупштина Републике Србије крајем 2011. године увела је нове празнике и донела одлуку да се државни празник Сретење – Дан државности, прославља два дана. Законом су, поред Дана примирја, уведена и два комеморативна празника који се прослављају радно: 22. април: Дан сећања на жртве холокауста, геноцида и других жртава фашизма у Другом светском рату и 21. октобар: Дан сећања на српске жртве у Другом светском рату.

Истражена је рецепција медијских порука, нових симбола и званичних комеморативних прослава новог празника, на местима сећања. Рецепција о новом државном празнику 11. Новембру – Дану примирја у Првом светском рату урађена је на примеру студената прве године историје, етнологије и антропологије, психологије и андрагогије Филозофског факултета Универзитета у Београду.

Кључне речи:

нови државни празник, 11 новембар-Дан примирја у Првом светском рату, антропологија, јавни дискурс, симболи, рецепција празника

Да ли знате да је у понедељак празник? – питала ме је колегиница Мила¹, појашњавајући да је понедељак нерадни дан зато што нови празник, 11. Новембар, „пада“ у недељу. Међу припадницима генерација након Другог светског рата, није било оваквог подсећања на празнике. За празник у новембру, на пример, било је важно да 29. новембар „пада у среду“², и да се спајањем неколико дана у недељи, претвори у прави „мини одмор“.

*Рад је настао као резултат истраживања на пројекту *Антрополошко проучавање Србије-од културног наслеђа до модерног друштва* који финансира Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије МНТР РС бр.177035

¹ Рекла ми је да млади информације о празнику добијају преко претраживача Гугл, кажу „изгуглај ми нешто о празнику“.

² На то нас је подсетио Зоран Станојевић у тексту *Državni praznici, Gde ćete za Dvadeset deveti*, Vreme broj 514, 9.novemvar 2000, http://www.vreme.com/arhiva_html/514/26.html.

Истраживање које сам започела 2012. Године, имало је за циљ да провери да ли се још један нови државни празник може анализирати³ по истом методолошком кључу као и државни празник Сретење (Ковач 2011). Користила сам штампу, интернет и телевизијске канале као изворе информација. Као и у претходном истраживању Дана државности, пошла сам од претпоставке да у јавној комуникацији, поруке⁴ које се шаљу преко различитих комуникацијских канала, и њихова симултаност, стварају неку врсту не сасвим виртуелне заједнице прималаца поруке, која се у одређеним условима трансформише у реалну јавност (Škiljan 1998,41-42). Неопходно је истражити рецепцију медијских порука и нових симбола, као и анализу званичних комеморативних прослава новог празника на местима сећања.

Рецепција новог државног празника – 11 новембра – истражена је на узорку 119 студената прве године на четири студијске групе на Филозофском факултету (*историја, етнологија и антропологија, психологија и андрагогија*). Инструмент истраживања састојао се од десет питања отвореног типа. Једно питање је било са понуђеним одговорима. Нека питања користила сам у истраживању Дана државности. За разлику од претходног истраживања, важно ми је било да сазнам шта за моје испитанике представља нови државни празник – 11. новембар, а шта празник уопште.

Паралелно са овим, започела сам истраживање у контролој групи у Београду и Крагујевцу. Резултате ћу саопштити у посебном раду.

Нови државни празници у законском оквиру

Почетком XXI, века у размаку од десет година, уведени су нови државни празници у Србији 2001, 2007, и 2011. Народна скупштина је, 10. јула 2001. године, донела *Закон о државним и другим празницима у Републици Србији*. Тада је уведен нови државни празник Сретење – Дан државности (Ковач 2011), а овим законом прецизирано је шта се од других државних, верских и осталих празника, *празнује* а шта *празнује радно* (Ковач 2011, 15-16).

Десет година касније, писани медији обавестили су јавност, крајем октобра 2011. године, да је Влада Србије по хитном поступку упутила у Скупштину Србије *Предлог закона о изменама и допунама Закона о државни и другим празницима у Србији*. Јавност је обавештена⁵:

³ Избор из литературе наведен је на крају овог чланка.

⁴ Оне могу бити акустичне и визуелне, послате посредством радија и телевизије

⁵ Stižu novi praznici!, *Kurir*, 24.10.2011, 4.

„Према предложеном, грађани ће добити још два слободна дана у години. Сретење ће се убудуће славити два дана. Поред тога, нерадни дан ће убудуће бити и 11. новембар, кад ће се славити Дан примирја у Првом светском рату. Влада је предложила и да се 21. октобар радно слави као Дан сећања на српске жртве у Другом светском рату. Исти је случај са празновањем Светог Саве и Видовдана.“⁶ Трећи дан који ће се обележавати радно јесте 22. април – Дан сећања на жртве холокауста.⁷

Током новембра 2011. године, комуникацијска јавност је обавештена да ће се празновати нови датуми. Објављене су и прве анкете. Тако, на пример, лист *24 sata*⁸ објавио је анкету: *Да ли знате који су нам државни празници*. Анкетирани углавном нису чули за нове празнике који још нису званично уведени, али су Сретење препознавали као државни празник.

У истом листу објављене су изјаве историчара Предрага Марковића⁹ да је:

(...) је 11. новембар датум који обележавају многе европске земље, али, како каже „није на одмет да то чини Србија, победник Првог светског рата“ .

Расим Љајић, тадашњи министар рада и социјалне политике, нагласио је да ће се Дан државности славити два дана како би се „афирмисао највећи државни и национални празник „На тај начин смо хтели да исправимо нелогичност да се Први мај и Нова година славе два нерадна дана, а да се највећи државни празник слави један дан“. Он је напоменуо да се Дан примирја у Првом светском рату нерадно обележава у свим државама победницама, да је то прва почела да слави Велика Британија 1919. године, а Србија да га обележава разним манифестацијама од 2005. године. „Сматрали смо да Србија као учесница у рату и земља која је највише страдала, треба да га обележава с обзиром да је у том рату изгубила трећину популације“.¹⁰

Празнични календар државних и других празника у Србији настао је на предлог комисија (Ковач 2011, 9-14) и политичких партија. О њему се расправљало у Скупштини Србије, након чега је усвојен За-

⁶ Свети Сава и Видовдан се славе радно.

⁷ Медији су известили да је у Скупштини Србије овај датум предложен у знак сећања на пробој логораша из Јасеновца. Са овим предлогом Демократске странке сложио се и Српски покрет обнове, доступно на: *Poslanici iznosili niz predloga za praznike Srbiji*, <http://www.pressonline.rs/info/politika/188608-poslanici-iznosili-niz-predloga>.

⁸ *Građani ne znaju zašto slave nove praznike*, 21. novembar 2011. *24sata*, 5.

⁹ <http://www.24sata.rs/vesti/aktuelno/vest/hrvati-imagju-duplo-vise-praznika-od-nas/19410.plml>

¹⁰ <http://www.tanjug.rs/novosti/25044/poslanici-o-novim-praznicima.htm>

кон о државним и другим празницима у Републици Србији, 2001. године¹¹. Уследиле су и измене 2007, када је усвојен предлог да је празник Сreteње и Дан војске Србије.

У календару празника по Закону¹² из 2011. године издвајамо **Државне празнике:**

У члану 1 Закона о државним и другим празницима у Републици Србији пише да „државни празник Републике Србије јесте Сreteње-Дан државности Србије, спомен на дан када је на збору у Орашцу 1804. године дигнут Први српски устанак и дан када је у Крагујевцу 1835. године издат и заклетвом потврђен први Устав Књажевства Србије“. Сreteње-Дан државности Србије празнује се од 2012. године 15. и 16. фебруара.

У члану 1. наведено је да су **државни празници** Републике Србије и Нова година – 1. и 2. јануара, Празник рада – 1. и 2. маја, Дан победе – 9. маја¹³ и Дан примирја у Првом светском рату – 11. новембра.

Верски празници

У члану 2. истог Закона наведено је да се „У Републици Србији **празнују и верски празници**; Први дан Божића – 7 јануар; Ускршњи празници – почев од Великог петка, закључно са другим даном Васкрса“.

Поред наведених празника, запослени имају право да не раде на одређене верске празнике, и то: православци – на први дан крсне славе; католици и припадници других хришћанских верских заједница – на први дан Божића и у дане ускршњих празника почев од Великог петка, закључно са другим даном Ускрса, према њиховом календару; припадници исламске заједнице – на први дан Рамазанског бајрама и први дан Курбанског бајрама; припадници јеврејске заједнице – на први дан Јом Кипура.

Празници који се празнују и обележавају радно

¹¹ Историчар Чедомир Антић гостујући 29. новембра 2011. године код Наташе Миљковић у Јутарњем програму Радио-телевизије Србије, рекао је да је он био најмлађи члан Комисије која је 2001. године дала предлог нових празника и да је Закон имао велику подршку народних посланика. Усвојен је с једним гласом против, „упркос чињеници да је донет непосредно после изручења Слободана Милошевића Хагу“.

¹² Објављеном у Службеном Гласнику бр.92/2011. доступном на <http://www.propisi.com/zakon-o-drzavnim-i-drugim-praznicima-u-republici-srbiji.html>.

¹³ Овај празник се прославља радно.

У члану 4. Закона, наведени су празници који се у Републици Србији *празнују и обележавају радно*: Свети Сава – Дан духовности 27. јануар; Дан сећања на жртве холокауста, геноцида и других жртава фашизма у Другом светском рату – 22. април; Видовдан – спомен на Косовску битку – 28. јун; и „Дан сећања на српске жртве у Другом светском рату – спомен на 21. октобар 1941. године и крваву јесен 1941. године када су немачке окупационе снаге извршиле масовни ратни злочин над цивилима у Крагујевцу и широм Србије“.

У јануару 2013. Године, посебном препоруком Владе Републике Србије¹⁴ уведен је још један празник – 14. јануар: Православна Нова година.

У медијима су објављени текстови у којима аутори пореде број празничних дана у Србији, код наших суседа, у другим европским државама, и у Јапану.¹⁵ У тексту¹⁶ *Okretaćemo prasiće zbog EU: Srbija u ponedeljak proslavlja primirje u Prvom svetskom ratu* пише да „Србија укупно има 10 нерадних празничних дана, што је још увек испод просека ЕУ, из које је својевремено стигла препорука за повећање броја празника током којих би радници одмарали“.

Најава новог празника 11. новембра: Наталијина рамонда – српски амблем Дана примирја

Моје претходно истраживање државног празника Сретење, показало је да је рецепција овог празника повезана са протоком времена, и одређеном медијском најавом Сретења 2011. године (Ковач 2011, 67).

Нови празник – 11 новембар – имао је 2012. године запажену медијску промоцију. Из кабинета председника Србије, Томислава Николића, издато је саопштење да би „Република Србија могла да започне обичај ношења цвета у недељи која претходи Дану примирја“.¹⁷ Већ од 8. новембра 2012. године, у емисији *Београдска хроника*, представница министарства за рад и социјална питања најавила је нови празник, носећи на реверу амблем назван *Наталијина рамонда* (*Ramonda nathaliae*). Објаснила је да ће од ове године, у недељи која

¹⁴ На једном сајту пише да је препоручено да тај дан буде нерадни дан: „Реч о закључку Владе у виду препоруке која није обавезујућа за послодавце, нити постоје санкције у случају њеног неспровођења (...); објављено на: <http://www.radiocentar987.com/vesti/društvo/usvojena-preporuka-da-14-januar>.

¹⁵ *Празници и цинизам*. Текст објављен на сајту *Danas*. <http://www.naslovi.net/2011-12-01/danas/praznici-i-cinizam/2996577>.

¹⁶ *Okretaćemo prasiće zbog EU: Srbija u ponedeljak proslavlja primirje u Prvom svetskom ratu* <http://srb.time.mk/read/7b3c3bfc1/c91dfec4e3/index.html>

претходи празнику, по препоруци власти, овај амблем носи јавне¹⁸ и медијске личности, на видном делу гардеробе.

Радио-телевизија Србије на свом сајту¹⁹ је обавестила јавност да је обележје за новоустановљени државни празник, Дан примирја у Првом светском рату, амблем са цветом *Наталијина рамонда*, са позадином у бојама *Медаље за спомен на повлачење српске војске преко Албаније – Албанске споменице*. У овој вести стоји да је на иницијативу Кабинета председника Србије Томислава Николића, у сарадњи са Министарством рада, запошљавања и социјалне политике влада усвојила закључак „да се новоустановљени празник – Дан примирја у Првом светском рату (11.новембар) – обележи на видљив и упечатљив начин“.

У истој вести указује се на симболику ове биљке „како због стањишта, тако и због имена – цвет назван по краљици Наталији Обреновић, познат је и као цвет феникс – чак и када се потпуно осуши, ако се залије, Наталијина рамонда може оживети, што указује на васкрс Српске државе из пепела после Првог светског рата“.

Јавност сазнаје да је цвет Наталијину рамонду „у околини Ниша 1884. године открио доктор Сава Петровић, а описао је Јосиф Панчић. Овај цвет је ендемска врста западног Балкана, расте у Србији, Македонији и Грчкој. Налази се на списку ретких, угрожених и ендемичних биљака Европе, а у Србији је строго заштићена врста. Чува се и у Ботаничкој башти „Јевремовац“ у Београду. Позадина амблема Наталијина рамонда је зелена и црна, што су боје Албанске споменице, медаље која се додељивала у спомен на повлачење српске војске преко Албаније“.

¹⁸ У вести *Zvezda podržala Nikolića, fudbaleri sa cvetićima prete OFK Beogradu!* пише да ће црвено-бели наредних дана на опреми и гардероби носити беџеве са сликом цвета Наталијина рамонда; <http://srb.ti-me.mk/read/488d41ecc1/3bd89e6f89/index.html>

¹⁹ <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/125/Društvo/1207926/Cvet+Natalije>.
О извештајаима других новинских кућа овом амблему видети извештаје: В 92 – 9.11. 2012. *Na Dan primirja Natalijin cvet*; Блиц – 8.11.2012 *Dan primirja će se obeležiti cvetom Natalijine ramonde na reveru*; Mondo – 08.11.2011. *Svi da okačimo Natalijin cvet na rever!*; Kurir – 08.1.2012. *U nedelju sa Natalijinom ramondom na reveru*; Vesti Online – 08.11.2012. *Prekosutra stavite ovaj cvet na rever*.

амблем Наталијина рамонда

Поред цвета Наталијина рамонда, писани²⁰ медији су подсећали и питали читаоце: *Да ли знате шта слаavimo 11. новембра?* Јавност²¹ са знаје да се овај дан први пут прославља као државни празник у Србији. „Дан примирја у свим победничким земљама свечано се обележава још од 1919. године како је било и у Србији до Другог светског рата. На једном сајту,²² на питање *Да ли знате због чега је значајан државни празник 11. новембар?*, од 1830 гласача, 63,7% одговорило је да не зна.

За државни празник Дан примирја одређен је 11. новембар, јер је тог дана 1918. године у Француској, у специјалном вагону маршала Фердинанда Фоша, потписано примирје у Првом светском рату и престанак непријатељстава. Тај датум се обележава у свим земљама које су потписале споразум.²³ У тексту историчара Чедомира Антића *Зашто Србија слави Дан примирја у Првом светском рату*,²⁴ уз изноше-

²⁰ <http://srb.time.mk/read/4996b1a49/37a04c097a/index.html>

²¹ <http://www.nadlanu.com/pocetna/info/vesti/da-li-znate-sta-slavimo-11-novembra>

²² <http://www.021.rs/?option=com-poli&id=40:da-li-znate-zbog-ega-je-znaajan-dravni-praznik>

²³ <http://www.novimagazin.rs/vesti/danas-je-praznik-dan-primirja-u-prvom-svetском->

²⁴ <http://www.021.rs/info/Srbija/Zasto-Srbija-slavi-Dan-primirja-u-Prvom-svetском-ratu>

ње историјских чињеница, пише да „овај важан датум, којим је завршен Велики рат, за Србију није непосредно много значајно“.

Историчар Бојан Димитријевић каже да је у Краљевини Срба, Хрватата и Словенаца, овај датум обележаван радно. Осврћући се на идеолошки контекст укидања и враћања овог датума који је везан за српску историју, истиче да „након 2006. године, више није било никаквих сметњи да се овај празник врати (...) он је нека врста погледа на Први светски рат, показатељ жртава које је Србија имала и симболизује савезништво са државама Западне Европе“.²⁵

На дан празника: 11. новембар у медијима

На дан празника, у свим информативним емисијама на свим каналима, јавност је обавештена о церемонијама обележавања овог значајног датума. У местима сећања у Солуну и на Крфу, председник Србије, Томислав Николић, одао је почаст погинулима у Првом светском рату.

Државни секретар у Министарству рада, запошљавања и социјалне политике, Негован Станковић, предводио је церемонију полагања венаца и одавања почести на Српском војном гробљу у Битољу у Македонији.

У Србији је председник Владе Србије и министар унутрашњих послова, Ивица Дачић, положио венац на Спомен костурницу бранилаца Београда у Првом светском рату. Са комеморативних церемонија послате су политичке поруке. Председник Владе истакао је да „треба да водимо политику која ће водити рачуна да националне и државне интересе заштитимо у миру“.

Градоначелник Београда, Драган Ђилас, положио је венац на спомен српским ратницима у центру Лазареваца, помињући жртве пале на обе заражене стране, а изасланик председника Србије Томислава Николића, начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Љубиша Диковић положио је венац на гроб Незнаком јунаку на Авали.

У извешатајима о обележавању 11. новембра у свету, помиње се да је у САД обележен празник Дан Ветерана, а у Британији Дан сећања уз вест да је краљица Елизабета одала пошту погинулим војницима британског Комонвелта. У Паризу, председник Француске, Франсоа Оланд, је поред Тријунфалне капије положио венац француским погинулим војницима.²⁶

²⁵ <http://www.b92.net/info/vesti/index.php>.

²⁶ *Политика Online* је 2008. године објавила вест да те године у Паризу први пут од 1919. године није било дефилеа поводом дана примирја у Пр-

Сва та места јесу „места памћења“. Алаида Асман (2011, 139) сматра да „места памћења у простору и времену имају посебан задатак да одређену прошлост доведу у садашњост (...) То се постиже трајањем и понављањем, у којима 'колективно и културно памћење', протежући се кроз генерације, може постати предмет индивидуалног искуства и сећања“.

На дан празника појавиле су се анкете на интернету: *Шта се овим празником прославља. На шта асоцира нови празник?* На неким форумима,²⁷ појавила се анкета: *Да ли 11. новембар треба да буде Дан Сећања (на пале војнике у свим ратовима) или Дан примирја?* Релативно мали узорак испитиваних, у великом проценту (83,33%) сматра да 11. новембар треба да буде Дан сећања (пале војнике у свим ратовима).

Значајно место у електронским медијима имао је симбол цвета *Наталијина рамонда*. У електронским медијима се и пре и након празника појавио један број коментара о амблему празника. На интернет форумима коментари су различити. Од коментара „Први пут видим тај цвет, а празник делује потпуно новокомпоновано“²⁸ до оних који се афирмативно изјашњавају о новом симболу. Чланови неких форумских заједница размењују сазнања о симболима Дана сећања у другим земљама.

Коментари о новом празнику повод су за критичка преиспитивања јавности о постигнућима и страдањима Срба у ратним догађајима 1914–1918. године, стварања нове заједничке државе након тога и „свега онога што се данас дешава Србији и Србима“. Један број коментара на великој форумској групи садржи податке о прослављању овог дана у другим земљама. Подељена су мишљења о увођењу још једног нерадног дана.²⁹ Због обима материјала, ову групу извора намеравам да анализирам у посебном раду.

Рецепција празника у студентској групи

Инструмент истраживања састојао се од 11 питања. Желела сам да истражим значај овог празника у обликовању културног идентитета и да сазнам шта је за моје испитанике празник. Урадила сам то на

вом светском рату; <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Francuzi-zaboravili-srpske-zrtve-i-pobede>.

²⁷ Krstarica forum, [http://forum.krstarica.com/showthread.php/586189-DAN-SECANJA-\(Remembrance\)](http://forum.krstarica.com/showthread.php/586189-DAN-SECANJA-(Remembrance))

²⁸ <http://srb.time.mk/read/9d4a1a76de/79c1bda994/index.html>

²⁹ *Obeležavanje Dana primirja: Dosta smo pobeđivali u ratu, a gubili u miru*, tekst i komentari na: <http://www.blic.rs/Vesti/Društvo/352448/Obeležavanje-Dana-primirja-Dosta-smo>

узорку студената Филозофског факултета прве године³⁰ историје (29), етнологије и антропологије (25), психологије (44),³¹ и андрагогије (21)³², у периоду од 22. новембра до 20. децембра 2012. године.

Другу групу чинили су испитаници различитих занимања и старости из Београда и Крагујевца. Резултати овог истраживања биће саопштени у другом раду.

Упоредни резултати анкете:

- 11. новембар се прославља као Дан примирја у Првом светском рату. Наведите од кад се прославља у Србији

Студенти историје (22) знали су за датум празника; у три одговора студенти су написали; „од ове године ваљда“, „од мало пре у Србији“, „не знам – ове године сам први пут чуо за то“, три испитаника нису знала одговор.

Највише студената етнологије и антропологије (23) навело је овај податак, а троје није одговорило.

Међу студентима психологије који су попунили упитник (32), 17 студената је навело овај податак, десеторо студената одговорило је да „не зна“, а остали су одговорили „од 1918“; „од пре 5–6 година“; „већ неколико година“; „од скоро“.

Студенти андрагогије (11) навели су овај податак; једна студенткиња навела је „1970. годину“; четворо студената није одговорило на питање.

- У којим местима је ове године обележен 11. Новембар?

Осморо студената историје није одговорило на ово питање. У 20 одговора помињу се најчешће „Београд“; „Све веће европске престонице“; „цела Србија“; „Солун и Београд“; „Београд и Зебрњак код Куманова“.

Четрнаесторо студената етнологије и антропологије није одговорило на ово питање. У осталим одговирима наводе се места: Београд, Ужице, Чачак, Крагујевац; „у свим већим местима“; „Солун (Зејтин-

³⁰Захваљујем се студентима Филозофског факултета који су учествовали у овом истраживању, као и колегиницама и колегама са Филозофског факултета који су ми омогућили да обавим овај део истраживања: доценткињи Јелени Мргић са Одељења за историју, доценткињи Гордани Горуновић са Одељења за етнологију и антропологију, доценту Оливеру Тошковићу са Одељења за психологију и сараднику у настави Александру Булајићу са Одељења за андрагогију.

³¹ Дванаесторо студената психологије вратило је празан упитник.

³² Петоро студената андрагогије вратило је празан упитник. Десеторо студената одговорило је на мање од 5 питања у упитнику.

лик“; „у свим јавним установама“; „широм Србије“; „у Београду и Куршумлији“; „у Солуну и код нас“; „у Солуну, Крфу...“.

Студенти психологије одговорили су да не знају места обележавања празника (15); двоје студената није одговорило на ово питање; у осталим одговорима студенти наводе: „нису информисани“; „у местима Србије“; „у већим градовима и у местима битака“; „у свим српским градовима“; „ваљда у Београду“; „у Београду (да ја знам) за остале градове не знам, мада је било и у њима сигурно“; „Београд, вероватно и остали већи градови“; „у свим местима у Србији“; „знам за Србију“; „у свим местима“; „у целој Србији и на Крфу“; „у целој Србији“; „претпостављам у свим градовима“; „у Београду и Куманову“; „не знам тачно, вероватно у онима која су од значаја за I светски рат“.

Међу *студентима андрагогије* деветоро студената није одговорило на ово питање. Остали су одговорили: „у целој Србији“; „у нашој земљи“; „верујем да је у целој Србији слављен овај празник“; „у већини великих градова“; „у целој земљи“; „у Србији и европским земљама“; „Београд, Нови Сад, Ниш, Крушевац, Крагујевац“.

-Шта смо прослављањем овог празника показали свету?

Већи број испитаника (17) студената *историје* одговорило је на ово питање, 11 студената није одговорило. Са *етнологије и антропологије* (17) одговорило је на ово питање; 9 студената није одговорило на ово питање. И студенти *психологије* одговорили су на ово питање. У осам упитника није било одговора. Највећи број студената *андрагогије* (11) нису одговорили на ово питање.

Студенти *историје* сматрају да „смо увек били у рату на страни западних сила“; „да смо били сила победница у Првом светском рату и да ми заслужујемо да славимо Дан примирја и победу над централним силама“; „да поштујемо жртве Првог светског рата“; „да ценимо историју и да је негујемо“; „да ценимо све људе који су дали свој живот за Србију“; „да не заборавимо јунаштво наших бранилаца и изражавамо им захвалност“; „да смо се борили на страни сила Антанте и дали допринос стварању Европе версајског поретка и Лиге народа“; „да смо против рата и да волимо слободу“; „да макар покушамо да образујемо колективно сећање на крај Првог светског рата“; „да смо усвојили празник, јако битан празник као и већина земаља“; „Показали смо да смо и ми победници у овом рату и да смо изнели највеће жртве“; „да држимо до своје прошлости“; „да смо најзад схватили да је битнија победа у Првом него у Другом светском рату“; „да се сећамо жртава и да не заборављамо шта нам се догодило“; „да смо и ми имали улогу у рату, те да треба и ми да прослављамо“; „ништа“; „апсолутно ништа“.

Студенти етнологије сматрају: „вероватно солидарност, толеранцију. Не знам зашто се није од раније празновало“; „вероватно могућност успостављања неког примирја“; „да поштујемо исте вредности као и остали, бар формално“; „како поштујемо своју историју, своје претке“; „да смо солидарни и да смо се ’опамтили’ после 94. године и прихватили тај празник“; „свест о значају овог датума, прихватање празника које обележавају друге државе“; „да смо подједнако цивилизовани као запад“; „да се солидаримо са остатком света“; „да придајемо једнак значај овом дану, као и остатак света“; „присетили смо се наше славне историје“; „прослављали смо примирје, нисам информисан о функцији и форми празника, али претпостављам да смо прослављали нашу издржљивост“.

Два студента су одговорила „ништа битно“ и „не знам“.

Студенти психологије одговорили су: „свету смо показали да смо и ми један од народа који је претрпео велике губитке, и који жели да обележи овај датум због свих оних који су изгубили животе борећи се за наш народ“; „да поштујемо жртве наших предака“; „да ценимо жртву свих који су учествовали у рату“; „да славимо завршетак ратног периода пре много деценија“; „да је насиље нешто што никад не треба да се понови и да памтимо рат и сећамо се жртава“; „да нисмо заборавили I светски рат“; „да је и Србија почела да цени своју историју, и све људе који су страдали у Првом светском рату“; „показали смо да ценимо своју националну историју“; „да се цене историјске вредности у нашој земљи“; „показали смо да нисмо ратоборни, да и ми славимо мир“; „ништа, јер се дешавања унутар наше земље (без обзира на њихов прави значај – велики или мали) не чују далеко“; „да је тада било примирје, да славимо мир и да он треба да се настави“; „да смо мирољубив народ“; „склоност ка пацифизму и жеља за повезивањем и комуникацијом“.

Осморо студената *психологије* одговорило је: „ништа“; једна студенткиња сматра да „имамо милион празника“, а у једном упитнику није било одговора на ово питање.

Највећи број анкетираних студената *андрагогије* (11) није одговорило на ово питање. Остали студенти одговорили су: „да смо способни да будемо отворени и да нисмо националисти“; „да поштујемо традицију, своје корене“; „да смо мирољубив народ“; „да смо солидарни“; „да поштујемо жртве Првог светског рата“.

-унутар Србије?

Студенти историје сматрају да прослављањем овог празника „подижемо националну свест и подсетили се своје славне историје“; „дизање српског националног идентитета“; „поштујемо жртве првог светског рата“; „ценимо историју и да је негујемо“; „да народ Србије

не заборавља овај славни рат и његове учеснике“; „да се сећамо својих предака који су дали своје животе за нас њихове потомке и да им указујемо заслужено поштовање“; „јачање националног духа“; „да не треба да заборавимо тај битан догађај“; „сећање на страдање наше земље у рату“; „да нисмо заборавили на славну прошлост“; „да смо најзад схватили да је битнија победа у Првом него у Другом светском рату“; „да се сећамо жртава, и да не заборављамо шта нам се догодило“. Неколико упитника (6) остало је непопуњено на овом месту.

Студенти *етнологије и антропологије* сматрају да се „сећамо свих жртава које су страдале у Првом светском рату и које су дале своје животе и у Србији, али и у Албанији, Грчкој, Аустро Угарској“; један одговор (нечитак) указује да овај празник не провоцира идеолошке поделе; „јединств“; „способност опстанка и превазилажења тешких околности тадашњих времена тј. рата и конфликта“; „присетили смо се наше славне историје“; „да се сећамо“; „није ми познато, варира од најпозитивнијих до негативних мишљења“; „свест о значају овог датума и спремност на прихватање страних утицаја“; „за сада ништа“; „ништа битно“; „не знам“.

Студенти психологије одговорили су да „ценимо жртву свих који су учествовали у рату, пре свега оних наше националности“; „да поштујемо жртве наших предака“; „почаст људима настрадалим у I светском рату“; „осим тога да ценимо националну историју, такође и да је веома добро познајемо и да нам је важно да одамо почаст војницима који су дали своје животе за свој народ и земљу“; „да и даље вреднујемо жртве које су дате пре толико година“; „поштовање традиције у борби против оних који желе да угрозе слободу других народа“; „да поштујемо традицију“; „да, ако се довољно потрудимо, можемо наћи још неки датум у години којим ћемо на силу да градимо национални идентитет“; „спремност за промене“; „покушај стварања привидне свести да Срби као савремено друштво поштују друге националности и залажу се за мир али су свесни и не заборављају своју и светску прошлост“.

Једна група студената одговорила је: „ништа“; „не знам“; „нисам сигурна“; „ништа јер претпостављам да трећина становништва уопште и не зна шта је то и зашто је значајно“; „имали нерадни дан“.

Дванаесторо студената није одговорило на ово питање.

Највећи број *студената андрагогије* (14) нису одговорили на ово питање. Два студента написала су: „да поштујемо жртве у првом светском рату“; „да смо способни да пређемо преко етничких стереотипа“.

-Шта за вас лично значи овај празник?

У групи *студената историје* који су одговорили на ово питање (21), као и студената психологије (8), историјска постигнућа славних предака обликују њихове ставове о празнику и утичу на њихова идентитетска одређења.

За студенте *историје* овај празник: „лично значи да сам потомак светих ратника који су се борили против страних нападача“; „симбол победе доброг и правичног“; „лично волим што се обележава, али би ми више одговарало да се слави дан пробоја солунског фронта, јер смо тад ослободили своју отаџбину“; „сећање на моје претке који су славно положили животе за отаџбину“; „морамо се сећати својих предака и своје прошлости, зарад нормалне и светле будућности“; „сећање на пале хероје и претке“; „сећање на окончање великог рата – првог већег крвопролића у свету“; „да смо били на правој страни у рату“; „подсећање на победу коју је српска војска извојевала против агресора“; „прекид крвопролића и победа мира у свету“; „одавање поште људима који су жртвовали своје животе“; „овај празник обележава крај једног веома тешког и ужасног периода за српски народ“; „лепо је што се обележава“; „покушај Србије да се врати предкомунитичким коренима“.

Неколико студената одговорило је „ништа“; „апсолутно ништа“; „ништа специјално“, да је празник „подсетник на годишње доба у ком се обележава“; „за мене лично ништа, само један нерадни дан“.

Међу студентима *етнологије и антропологије* петоро студената није имало став по овом питању. Мишљења осталих су подељена од ставова да се празником не провоцирају идеолошке поделе, до перцепције нерадног-празног дана: „леп начин обележавања врло важног дана за светску историју и слободан дан“; „подсетили смо се наше славне историје“; „мени лично посебно не значи, али сматрам да означава крај једног кобног периода за цео свет“; „способност опстанка и превазилажења тешких околности тадашњих времена“; „ништа значајно осим слободног дана“; „ништа“; „ништа значајно осим стреса, јер ништа није радило тај дан“; „искрено ништа, дан као и сваки други“; „ништа ми не представља нерадни дан“; „ништа још један слободан дан“; „ништа више ми не значи од већине других празника“; „за сада ништа“; „немам конкретно мишљење дражи ми је празник верски“; „значи да су нас кроз све године основног и средњег образовања лагали када је у питању историја, што није лепо“; „ништа пошто први пут чујем за овај празник“.

Осморо студената *психологије* одговорило је: „за мене лично представља датум који је обележио крај ратног периода који је био тешак за све људе“; „значи поштовање сопственог идентитета и народности“; „обележавам га јер као припадница свог народа стојим иза жртава и патње коју је прошао и као члан нових генерација учим на

грешкама старих генерација и показујем своје поштовање према њима“; „крај I светског рата, односно период након њега је био, врло вероватно, једна од најсветлијих тачака у историји наше земље, јер је једна сиромашна, крајње нерепрезентативна држава стварала победе ратничких размера“; „слављење мира“; „драго ми је што је почео да се обележава, треба да ценимо више своје претке, људе који су се жртвовали и страдали“; „сви празници који обележавају овакве тренутке у историји ме подсећају на то колико су људи способни да истрпе и преживе и да од сваког зла има горе и колико је потребно ценити мир“. Једна студенткиња поновила је одговор „осим тога да ценимо националну историју, такође и да је веома добро познајемо, и да нам је важно да одамо почаст војницима који су дали своје животе за свој народ и земљу“.

Петоро студената *психологије* није одговорило на ово питање, док је 11 студената одговорило „ништа“. Остали испитаници написали су „не знам да постоји“; „не знам пошто смо га тек увели“; „нисам сигурна да ми ишта значи“; „још један слободан радни дан“; „нерадан дан“; „нисам била на факултету, „слободно време“; „имам слободне дане, ништа сем тога“.

Тринаесторо студената *андрагогије* није одговорило на ово питање. Троје студената одговорило је: „хуманост“; „нема значење“; „ништа“.

-О овом празнику информације сам добијао-ла преко: тв станица, из новина,из других извора информација (којих)?

Студенти *историје* су највише информација добијали преко тв станица и из новина (13); тв станица (8); новина (2); из свих наведених (1); неколико испитаника навело је поред постојећих одговора да је информације о празнику добијало из књига (1); од пријатеља (2); са интернета (1).

Студенти *етнологије и антропологије* су се о овом празнику информисали преко тв станица и новина (7); тв станица (5); новина (2); интернета (5). Неколико студената је одговорило да до њих „није дошла та информација“, да су се „у тренутку анкетања информисали“, да их садржаји који су везани за политику не интересују.

Студенти *психологије* су се о овом празнику информисали преко тв станица и новина (10); тв станица (9); новина (3); док је петоро студената навело као друге изворе: „људе из околине“; „пријатеље и предаваче“; „професоре“; „пријатеље“. Четворо студената одговорило је: „не знам много о овом празнику“; „нисам добила информације“; „нисам обавештена“; „нисам ни добијала информације“. Једна студенткиња *психологије* није одговорила на ово питање.

Студенти *андрагогије* су се о овом празнику информисали преко тв станица (4); тв станица и новина (4); „од професора историје (1), а седморо студената није одговорило на ово питање.

- *Да ли сте чули и шта значи Наталијина рамонда?*

Највећи број студената *историје* (23) није чуло шта значи овај симбол. Петоро студената сматра да је то: „симбол за примирје (цвет)“; „симбол победе у Првом светском рату“; „цвет који расте у источној Србији и ако увене, може се опоравити ако се залије, што симболизује васкрс Србије после пропасти 1915“; „то је цвет који расте на Кајмакчалану, симболизује примирје у Великом рату и његов завршетак“; „то је цвет који расте само у Србији, Македонији, на Кајмакчалану и у Грчкој“.

Студенти *етнологије и антропологије* (22) нису знали одговор на ово питање. Три студенткиње су одговориле: „Заиста први пут чујем за горе поменуто. Мене интересује можете ли Ви мени да кажете ко је сад то измислио“; „била је нека лепотица“; „видела сам слику на интернету и паноима, али не знам шта значи“.

Студенти *психологије* (29) нису чули и не знају шта значи Наталијина рамонда. Троје студената одговорило је да је то: „симбол који је осмишљен да буде ношен и репрезентује овај празник“; „симбол победе у I светском рату“; „чула сам, али не знам шта значи“.

Студенти *андрагогије* (16) нису знали одговор на ово питање.

- *Да сте у прилици да учествујете у стварању програма како бисте обележили овај празник?*

Међу студентима *историје* највише је негативних одговора (19) „не или нисам у прилици“, само један студент каже да „јесте али није заинтересован“; двоје студената би то урадило „јавном прославом или парадом“; потом „документарним филмовима на телевизији“; „пригодним свечаностима и манифестацијама на свим нивоима“; „предавањима на ту тему“; „сећањем на пале борце и њиховим парастосом тј. у њихову славу, неким културним садржајем“.

Један студент историје, одговорио је да „Не би обележавао. Укинуо бих све празнике. Само су продукт маркетинга, маркентишких организација и цркве“.

Највише анкетираних студената *етнологије и антропологије* (14) није одговорило на ово питање. Остали одговори: „заиста нисам размишљала на ту тему“; „информисала бих јавност о значају овог догађаја, више него што је то учињено овај пут“; „било би добро да се људи више ’бомбардују’ информацијама о државним празницима – на пример да се на главним трговима у градовима организују скупови који говоре о одређеној манифестацији/празнику и подстичу народ на

освешћивање“; „кочије и још много,много кочија (...); „карневалом на Тргу републике са највишим званичницима и војног миљеа“; „посебним манифестацијама оних држава које су потписале примирје тог дана (амбасаде, културни центри)“; „уз химну, уз подсећање на тај дан“; „нерадним даном“; „ставила бих три нерадна дана“; „нисам у прилици, што не значи да не бих“.

Међу студентима *психологије* јавећи број (19) одговорио је „не“, а шесторо студената није одговорило на ово питање. Остали су написали: „направио бих одређен број документараца, посвећених I светском рату у Србији“; „навео бих личне приче и искуства оних који су били у рату“; „не бих га обележавала, не доживљавам га као свој празник“; „немам идеју“; „будући да нисам упућена немам идеју“; „да“; „можда“.

Студенти *андрагогије* (16) нису одговорили на ово питање.

-Шта (не) радите 11. новембра?

Троје студената *историје* није одговорило на ово питање. Као најчешћи одговор, студенти наводе да не иду на факултет (6), остали наводе: „ништа што не би требало“; „студирам“; „радим све нормално, осим што не идем на факултет, код куће радим све послове јер није црквени празник“; „дан одмора од свакодневних обавеза“; „искористио дан за учење“; „била недеља, славим рођендан“; „исто што и иначе“; „11. новембра не радим ништа посебно. проводим га као и сваки други дан учећи, играјући игрице на рачунару итд.“; „све је уобичајено, осим што се дан води као нерадан“; „у зависности да ли је радни или нерадни дан, радим или се одмарам“; „све исто као и других дана“; „обнављам градиво и одмарам се“; „исто што и сваког дана“; „уобичајене послове“; „учим и одмарам се“; „одмарам – то радим“; „присутствујем разним манифестацијама поводом овог празника“; „сећам се славних предака“.

Четворо студената *етнологије и антропологије* није одговорило на ово питање, у осталим одговорима наводи се да је то дан одмора, дан када уче (2), када нема предавања (5); „радим све што и уобичајеним данима, само што немам обавезе на факултету“; „дан као и сваки други“; (2), и неколико одговора „ништа“; „ништа неуобичајено“.

Студенти *психологије* одговорили су да: „не иду на факултет и предавања“ (12). Следе одговори да је то „обичан дан, као и други“; „проводим дан као и сваки други“; „исто што и обично“; „исто што и свих обичних дана“; „радим исто што и сваког дана сем што имам у памети да се на тај дан завршио I светски рат“; „искористим ово време да обавим неке обавезе за које иначе не бих имала времена“; „ништа, све радим, али можда бих тај дан нарочито пропагирала мир и поштовање различитости“; „немам никакве уобичајене обичаје пред-

виђене за тај дан“; „учим за колоквијум“; „излазим са друштвом“; „државни празник – нерадан дан; „не славим овај празник“; „ништа“; „не знам“; „ништа специјално“. Петоро студената није одговорило на ово питање.

Највише анкетираних студената *андрагогије* (11) нису одговорили на ово питање. Двоје студената „не иду на факултет“, једна студенткиња је одговорила: „не идем на факултет, одмарам“; два испитаника су одговорила: „идем напоље...читам нешто (...)“; „ништа“.

-Наведите празнике који се прослављају у Србији данас (уведени Законом о државним празницима)

На ово питање нико од студената *историје* није у потпуности одговорио; један студент је навео осам празника; седам празника (2); шест (2); пет(3); четири (1); три (7) студената; два празника (5); један (3); у једном анкетном листу био је непостојећи празник – 25. мај.

Студенти етнологије и антропологије нису одговорили у потпуности на ово питање. Један студент је навео пет празника: четири празника (2); три (5); два (3); један (1). У три одговора наведени су празници који се у овом тренутку не празњу, а петоро студената није одговорило на ово питање.

Нико од студената *психологије* није навео све празнике. Најчешће се помињу „Дан државности“ и „Празник рада“. Један студент навео је шест празника; пет (3); још двоје испитаника навело је пет празника, додавши и „православну Нову годину“, која у тренутку истраживања није била на листи празника. Препорука за празновање стигла је неколико дана пре празника у јануару 2013. Четири празника навело је двоје студената; три празника (8); два празника навело је (7); један празник (9). Двоје студената није одговорило на ово питање

Највише анкетираних студената *андрагогије* (12) није одговорило на ово питање. Једна студенткиња навела је три празника, а три студента два празника.

-Шта за вас значи празник?

Петоро студената *историје* није одговорило на ово питање; троје сматра да празник „не значи ништа“. Један број студената одговорио је да је: „празник одмор, леп дан проведен у кругу најближих, по могућству на обали Колубаре, за мене празник значи срећа и спокој“; „дан за окупљање најдражих људи из околине“; „дан проведен код куће са породицом“; „поштовање неког догађаја“; „дан када се нечега треба сетити или на пригодан начин обележити у зависности од врсте празника“; „обележавање неког догађаја“; „дан када се не ради“; „дан када могу да се одмарам иако је по имену радни дан“; „дан када се не ради“.

Један број студената историје празник повезује са неким догађајем: „дан на који се обележава неки значајан догађај или религиозна свечаност“; „сећање на жртве рата“; „сећање и одавање почести на важне верске и државне догађаје“; „породични дани“; „празник је догађај“; „дан када се сећамо својих постигнућа као народа и државе“; „дан да се подсетимо прошлости“; „изражавање захвалности и сећање на учеснике рата“; „подсећање на нешто што смо урадили у прошлости и на шта смо поносни“; „обележавање неког значајног догађаја“.

Студенти етнологије и антропологије одговорили су: „празник некако везујем за религију и традицију“; „време које се проводи у кругу породице и пријатеља“; „прослава, подсећање на догађаје који су били значајни за државу“; „за мене празник значи прилику да се људи мало више друже у кућном амбијенту, пошто у данашње време људи много раде, па су изгубили мало породичне обавезе и вредности“; „обележавање неког значајног дана“; „бележавање нечег изузетно важног“; „дан или дани који су уведени као нерадни, који одају почаст нечему или неком“; „Окупљање породице у дому. Проводимо га у миру. Највише волим празнично време за време Нове године“; „веселје поштовање нечег што ни сами не знамо шта је“; „могућност да побегнем од обавеза наметнутих од стране факултета, могућност посвећивања себи“; „празник треба да се пре свега прославља лично, не везано за друге људе, државу, закон“; „свест о својој држави и пореклу“; „дан који народ слави зато што обележава битан догађај који је утицао на изванредан начин на човечанство“; „обележавање неког догађаја, јако битног за културу“; „празник би по мени требао да буде комеморативни дан заједничког духа“; „зависи да ли је државни или религијски“; „државни сем што и ако добијемо слободан дан ни не осетимо“; „ништа осим лежања и нерадног дана“. Петоро студената није одговорило на ово питање.

Највећи број студената *психологије* (17) повезује празник са породицом и одмором: „празник служи да се неки догађај не заборави, или да будемо заједно са породицом, људима које волимо; „породично окупљање“; „нерадан дан који проводим у кругу породице“; „породично окупљање, слободан дан“; „за мене је празник време које се проводи са породицом“; „окупљање породице“; „дан са породицом и ближњима“; „одмор и окупљање са породицом и пријатељима“; „прилика да се одморим са породицом и пријатељима“; „одмор, породица, добро расположење“; „за мене празник значи одмор од свакодневног живота који је напоран и досадан“; „одмор, породично окупљање“. Петоро студената навело је да за њих празник значи „одмор“.

Један број студената *психологије* сматра да је празник: „дан који држава слави у нечију част“; „дан у свим могућим аспектима посвећен концентрисању и усмеравању мисли (и/или дела) на догађај који

он означава“; „дан на који се према различитим стварима исказује поштовање и који се обележава“; „згодна прилика да се обележе значајни догађаји, начин да се људи окупе“; „обележавање нечег значајног за породицу или заједницу“; „подсећање на изузетно важне историјске догађаје, али и слободан дан на факултету“; „нешто што је лепо, што вреди прославити и сетити се важних историјских догађаја, али не и бесциљно их прослављати и по сваку цену не радити, што је суштина и смисао већине становништва“; „значи да тај дан могу своје слободно време да организујем како хоћу“; „слободан дан“; „дан без радних обавеза, осим црквених празника које изузетно поштујем и празнујем“; „формалност једне заједнице и прилика за хедонистичке тежње“; „државни празници ми не значе много“. Две студенткиње нису одговориле на ово питање.

Студенти *андрагогије* нису одговорили на ово питање (11). Петоро студената одговорило је: „хришћански празници – постојање традиције“; „веселе и опијање“; „нема факса“; „нерадан дан“; „ништа“.

Закључне напомене о рецепцији новог празника

Почетна истраживања рецепције новог празника у испитиваној групи студената прве године на четири студијске групе Филозофског факултета у Београду, показују да је инфомисаност о години увођења новог празника 11. новембра веома добра.

Студенти историје и етнологије и атрополигије боље су информисани од студената психологије и андрагогије о *местима обележавања новог празника*.

На питање *Шта смо прослављањем овог празника показали свету* – уједначени су ставови студената историје, етнологије и атрополигије и психологије. У одговорима се најчешће наводе етичке вредности учесника догађаја. У неким одговорима процењује се значај овог датума, поштовање истих вредности и празника које обележавају друге европске државе. У одговорима најчешће доминирају речи: „преци“; „жртве“; „поштовање“; „захвалност“; „сећање“; „мир“.

Студенти износе позитивне ставове на питање *Шта смо прослављањем овог празника показали унутар Србије*. Празни и историјска постигнућа утичу на обликовање „националног идентитета“, „националног духа“, „националне свести“ – сматрају студенти историје. У истој групи, али и код студената етнологије и антрополигије и психологије, наводи се „сећање на страдање земље“; „поштовање жртава наших предака“; „почаст људима настрадалим у Првом светском рату“; „поштовање традиције“.

На питање *Шта за вас лично значи овај празник* – студенти историје и психологије индивидуална осећања провлаче кроз историјски

филтер догађаја и сећања на претке. Мишљења студената етнологије и антропологије су подељена од ставова да се овим празником не провозирају идеолошке поделе, до перцепције нерадног – празног дана. Већи број студената андрагодије није одговорио на ово питање.

Студенти Филозофског факултета највише *информација о овом празнику добијали су преко*: телевизијских станица и из новина. Један број студената на све четири групе навео је као извор информација интернет, професоре, пријатеље. Било је одговора да о овом празнику нису били обавештени.

Иако је велики проценат оних који су путем медија били обавештени о празнику, само је неколико одговора студената на питање *Дали сте чули и шта значи Наталијина рамонда*.

У испитиваној групи мали је број студената који имају свој став о могућности да осмисле прославу овог празника.

На питање *Шта (не) радите 11. Новембра* – највише одговора међу студентима историје, етнологије и антропологије и психологије било је: да тада „не иду на факултет“, „нема предавања“, да уче, да се одмарају, „раде све нормално“, да га проводе као и сваки други дан. Већи број студената андрагодије није одговорило на ово питање.

Занимљиво је да у испитиваном узорку нико није навео све празнике *који се прослављају у Србији данас* (уведени Законом о државним празницима).

У овом истраживању важно ми је било да сазнам шта за моје студенте *значи празник*. У свим групама, студенти празник повезују са породичним окупљањем, потом са важним догађајем (породичним, верским, државним, историјским). Студенти историје, етнологије и антропологије и психологије сматрају да је празник дан одмора и дан када не раде ништа. Студенти *андрагодије* нису одговорили на ово питање.

Истраживање нових празника отворило је нове теме. На једну ме је подсетила антрополошкиња Дуња Рихтман-Аугуштин. Реч је о непоходности антрополошких сазнања „како политички празници и ритуали ритмизирају живот“ (Rihtman-Augustin 2000, 103-103). Нове теме захтевају и нове инструменте истраживања. Пожељно је да истраживања буду интердисциплинарна.

Литература:

Apaduraj, Ardžun. 2011. *Kultura i globalizacija*. Beograd: Biblioteka XX vek.

Asman, Alaida. 2011. *Duga senka prošlosti, Kultura sećanja i politika povesti*. Beograd: Biblioteka XX vek.

Đorđević, Jelena. 1986. „Mnoštvo lica svetkovine“, *Kultura*, 73-75. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka.

Đorđević, Jelena. 1997. *Političke svetkovine i rituali*. Beograd: Dosije i Signature.

Ковач, Сенка. 2011. *Сретење: нови државни празник у јавном дискурсу*. Београд: Српски генеалогски центар и Одељење за етнологију и антропологију, књ. 59.

Ковачевић, Иван. 2007. *Антропологија транзиције*. Београд: Српски генеалогски центар и Одељење за етнологију и антропологију, књ. 28.

Ljuks, Stiven. 1986. „Politički ritual i društvena integracija“, *Kultura*, 73-75. Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka, 140-161.

Mur, S. F, Majerhof, B. G. 1986. „Svetovni rituali, oblici i značenja. *Kultura*, 73-75, Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka, 108-115.

Rihtman-Auguštin, Dunja. 2000. „Metamorfoze socijalističkih praznika“. U: *Ulice moga grada, Antropologija domaćeg terena*. Beograd: Biblioteka XX vek, 101-119.

Ruano-Borbalan, Ž-K. 2009. „Izgradnja identiteta“. U: Katrin Halpern i Žan Klod Ruano-Borbalan,(ur.) *Identit(i), Pojedinac, grupa, društvo*. Beograd:Clio, 5-16.

Simon, Alfred. 1986. „Praznik i politika“, *Kultura*, 73-75, Beograd: Zavod za proučavanje kulturnog razvitka, 116-139.

Škiljan, Dubravko. 1998. *Javni jezik*. Beograd: Biblioteka XX vek.

Извори:

Закони

„Закон о државним и другим празницима у Републици Србији“, *Службени гласник*, бр. 43, од 17. јула 2001. године.

Измене и допуне Закона о државним и другим празницима у Републици Србији, доступне су на: <http://www.propisi.com/zakon-o-drzavnim-i-drugim-praznicima-u-republici-srbiji.html>.

Штампа

Stižu novi praznici!, *Kurir*, 24.10.2011.

Интернет извори

Зоран Станојевић, *Državni praznici, Gde ćete za Dvadeset deveti*, *Vreme* broj 514, 9.novemvar 2000, http://www.vreme.com/arhiva_html/514/26.html

Poslanici iznosili niz predloga za praznike u Srbiji, <http://www.pressonline.rs/info/politika/188608/poslanici-iznosili-niz-predloga>

Građani ne znaju zašto slave nove praznike, 21. novembar 2011. *24sata*, 5.

<http://www.24sata.rs/vesti/aktuelno/vest/hrvati-imaju-duplo-vise-praznika-od-nas/19410.plml>

<http://www.tanjug.rs/novosti/25044/poslanici> –o-novim-praznicima.htm

<http://www.radiocentar987.com/vesti/drustvo/usvojena-preporuka-da-14-januar>.

Празници и цинизам. Текст објављен на сајту *Danas*. <http://www.naslovi.net/2011-12-01/danas/praznici-i-cinizam/2996577>.

Okrećemo prasiće zbog EU: Srbija u ponedjeljak proslavlja primirje u Prvom svetskom ratu

<http://srb.time.mk/read/7b3c3bfc1/c91dfec4e3/index.html>

Zvezda podržala Nikolića, fudbaleri sa cvetićima prete OFK Beograd;

<http://srb.time.mk/read/488d41ecc1/3bd89e6f89/index.html>

<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/125/Drustvo/1207926/Cvet+Natalije>.

B 92- 9.11. 2012 *Na Dan primirja Natalijin cvet*

Blic-8.11.2012 *Dan primirja će se obeležiti cvetom Natalijine ramonde na rever;*

Mondo-08.11.2011. *Svi da okačimo Natalijin cvet na rever!*

Kurir-08.1.2012 *U nedelju sa Natalijinom ramondom na reveru*

Vesti Online-08.11.2012. *Prekosutra stavite ovaj cvet na rever*

<http://srb.time.mk/read/4996b1a49/37a04c097a/index.html>

<http://www.nadlanu.com/pocetna/info/vesti/da-li-znate-sta-slavimo-11-novembra>

<http://www.021.rs/?option=com-poli&id=40:da-li-znate-zbog-ega-je-znaajan-dravni-praznik>

<http://www.novimagazin.rs/vesti/danas-je-praznik-dan-primirja-u-prvom-svetskom->

<http://www.021.rs/info/Srbija/Zasto-Srbija-slavi-Dan-primirja-u-Prvom-svetskom-ratu>

<http://www.b92.net/info/vesti/index.php>.

Политика Online 2008.

<http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Francuzi-zaboravili-srpske-zrtve-i-pobede>.

Krstarica forum, [http://forum.krstarica.com/showthread.php/586189-DAN-SECANJA-\(Remembrance](http://forum.krstarica.com/showthread.php/586189-DAN-SECANJA-(Remembrance)

<http://srb.time.mk/read/9d4a1a76de/79c1bda994/index.html>

Obeležavanje Dana primirja: Dosta smo pobeđivali u ratu, a gubili u miru, tekst i komentari na: <http://www.blic.rs/Vesti/Društvo/352448/Obeležavanje-Dana-primirja-Dosta-smo>

Senka Kovač

The framework for the research of the new national holiday on November 11th - Armistice Day in World War I

This paper considers frameworks for the study of the new national holiday, the Armistice Day in World War I, which is being celebrated since 2012. In late 2011, the National Assembly of the Republic of Serbia introduced some new holidays and made the decision that the state holiday of Candlemas (*serb. Sretenje*) – Statehood Day in Serbia is to be celebrated for two days. The law regulates, in addition to the Armistice Day, two commemorative holidays – working celebrations – April 22nd: Day of Remembrance of the Victims of the Holocaust, genocide and other victims of fascism in World War II and October 21st: Remembrance Day of the Serbian Victims in World War II. The paper studies the reception of media messages, the new symbols and the new commemorative celebrations of the new holidays in the places of remembrance. The reception of the new state holiday of the Armistice Day on November 11th was studied on the examples of first year students of history, ethnology and anthropology, psychology and andragogy of the Faculty of Philosophy in Belgrade.

Key words: new national holiday, November 11th – Armistice Day in World War I, anthropology, public discourse, symbols, reception of the holiday